

защитни съоръжения. Най-северното от тях, намиращо се на около 400 м. от крепостта- вероятно стражева кула (в непосредствена близост се откриват фрагменти от строителна керамика), е било така разположено срещу стръмен скален масив, че пътят е преминавал през образувания тесен проход, удобен за отбрана. По-нататък този път завива на запад и постепенно, изкачвайки се на серпентини, достига планинското било източно от вр. Голяма Чаталка. Северно от върха пътят се разделя. Отклонението на пътя вляво се спуска на юг, преминавайки край защитен каменен насип и продължава през м. Коларска рътлина към крепостта Хисарлъка. Основният път продължава на запад и по долината на Малката река, преминавайки край труднодостъпното укрепление на Гарванова скала, се спуска в долината на Новоселска река в самото подножие на хребета, върху който е разположена крепостта Върло градище.

В близост до споменатото по-горе защитно съоръжение на северния хребет, реката образува водопад. Оттук вероятно е хващана вода за крепостта, понеже наоколо могат да се открият фрагменти от керамични тръби. По същото трасе понастоящем преминава и водопровода, идващ от Равна река.

Останки на други съоръжения със стопанско предназначение - пещи за печене на вар, се намират на планинското било, непосредствено над крепостта. Варовикът е бил добиван в близката околност, какъвто и сега се намира при пещерата под водопада на Равна река.

Организирането на производство на този строителен материал в близост до крепостта върху такъв труднодостъпен терен е предпоставка за извършването на внушителни по своите мащаби строителни работи, каквито са изграждането на крепостните стени с дължина около 1150 м., на стражевите кули в близост, както и на постройките вътре и вън от крепостта и свидетелства за значимостта на крепостта в отбраната на района.

Проведените проучвания позволиха да се открият също различни предмети от бита на обитателите на крепостта. Тези предмети хвърлят светлина върху тяхната материална култура и помагат да се направят предположения за последния период от използването на крепостта.

На първо място следва да се отбележи изобилието от фрагменти от средновековна (вероятно и късноантична, преизползвана) строителна керамика - тухли и керемиди, разпръснати по целия район на крепостта, както и в нейната близка околност от югозапад. Както беше споменато, открит е фрагмент от тухла с връзан